

**JINOYAT ISHLARINI TERGOV QILISHDA AXBOROT TEXNOLOGIYA
VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING PROTSESSUAL JIHATLARI**

mavzusida yozilgan

MAGISTRLIK DISSERTATSIYASI TEZISI

Do'smurodova Dildora Vali qizi

Toshkent davlat yuridik universiteti "Advokatlik faoliyati" yo'nalishi talabasi

Yurtimizda "Fuqarolar emas hujjatlar harakatlanadi"¹ nomli tamoyil kundan kunga rivojlanib davlat organlari va boshqa tashkilotlarda inson omilini keskin kamaytirib elektron hujjatlar bilan ishlash doirasini jadallik bilan kengaytirmoqda desak mubolag'a bo'lmaydi. O'zbekiston Respublikasi prezidenti Sh.Mirziyoyev tomonidan 2018-yil 14-mayda "Jinoyat va jinoyat-protsessual qonunchiligi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3723-sonli qarorida jinoyat va jinoyat-protsessual qonunchiligida mavjud bo'lgan bir qator kamchiliklarga to'xtalib o'tilgan, xususan, "Elektron jinoyat ishi" loyihasini takomillashtirish orqali jinoyat ishlari bo'yicha ish yurituvni elektron shaklda yuritish va protsessual harakatlarni amalga oshirish vaqtida surishtiruv organlarining prokuratura organlari, sudlar va jazoni ijro etish organlari, shuningdek, boshqa tashkilotlar bilan ma'lumotlar almashinuvi imkoniyatini beruvchi himoyalangan tizimni, jumladan axborot tizimlari va ma'lumotlar bazalarini integratsiya qilish, jinoyat ishlari bo'yicha statistika yuritishni avtomatlashtirish orqali joriy qilish, jinoyat ishlari bo'yicha surishtiruv amaliyotida jinoyat-protsessual hujjatlarining yagona elektron shaklini ishlab chiqish, protsessual harakatlarni amalga oshirish tartiblarini, jumladan elektron shaklda sanksiyalar olish orqali soddalashtirish bo'yicha alohida topshiriqlar berib o'tilgan. Ushbu qaror ijrosini ta'minlash bo'yicha ham bir qator ishlar amalga oshirilmoqda va jinoyat protsessual kodeksiga bir qancha o'zgartirishlar kiritilgan. Masalan: sud qarorining jarima solishga va boshqa mulkiy undirishlarga taalluqli qismini ijro etish uchun ijro varaqalari yoki ularning dublikatlari sud qarorining nusxasi bilan birga davlat ijrochilariga elektron hujjat tarzida yuboriladi, videokonferensaloqa rejimida o'tkazilgan tergov harakati jarayoni va natijalari elektron ma'lumotlarni tashuvchi tegishli vositalarga bayonnoma tuzilgan holda yoziladi va qayd etiladi, zarur hollarda, uy qamog'i tarzidagi ehtiyot chorasi qo'llanilgan shaxsga nisbatan elektron kuzatish vositalari qo'llanilishi mumkin va boshqalar². Albatta bu kabi o'zgarishlar bir qancha, ammo hozirgi jadal rivojlanib borayotgan zamonaviy texnologiyalar zamonida yashar ekanmiz qonunchiligimiz ham ushbu zamon talablariga mos bo'lishi, ayniqsa isbot qilish bosqichida mukammal olib borilgan tergov harakatlari jinoyat ishining

¹ Inson qadri, uning huquq va erkinliklari, qonuniy manfaatlar uchun / Sh.M. Mirziyoev. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 b.

² O'zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi. Rasmiy nashr – O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi. – Toshkent: "Adolat", 2023. – 672-b. <https://lex.uz/acts/-111460>

keyingi bosqich va yo‘nalishini belgilab, sodir etilgan ijtimoiy xavfli qilmishning usul va vositalarini aniqlab jinoyatlarning tez va to‘g‘ri ochilishiga yordam beradi.

1. Xulosa qilib shuni aytishimiz mumkinki, jinoyat protsessi davomida o‘tkaziladigan tergov harakatlari orqali olingan ma‘lumotlarni elektronlashtirish natijasida, tergov harakatlarini olib borish jarayoni ham bir necha barobar tezlashadi, dalillarning aloqador, maqbul va ishonchliligini tekshirish jarayoni takomillashib ularga to‘g‘ri baho berish darajasi oshadi. Tergovchi zudlik bilan tergov harakatlarini masalan, ko‘zdan kechirish tergov harakatini o‘tkazishi lozim bo‘lsa, doim ham kerakli vaqtda xolislarning ishtirokini ta‘minlay olmasligi yoki xolislarning kelishini kutishi kerak bo‘ladi aks holda dalillar to‘g‘ri olinmaydi va dalil o‘zining prosessual kuchini yo‘qotadi, ko‘zdan kechirish tergov harakatidan olingan dalillarni elektronlashtirish xususan videotasvirga olish uchun esa kerakli texnikalarning o‘zi yetarli. Bundan tashqari so‘roq tergov harakatini o‘tkazishda ham zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanishni taklif etamiz va ushbu tergov harakati maxsus ovoz yozuvchi va videotasvirga oluvchi texnik qurilmalar bilan ta‘minlangan xonalarda o‘tkazilishini va ushbu prosessning har bir ishtirokchisiga maxsus manitorlar orqali holatni kuzatib borish imkoniyatini yaratishimiz lozim, natijada ko‘rsatuvlarni o‘zgartirish yoki ularni soxtalashtirish bilan bog‘liq muammolarning oldi olinadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1.1 Mirziyoyev Sh.M. Konsitutsiya va qonun ustuvorligi – huquqiy demokratik davlat va fuqarolik jamiyatining eng muhim mezonidir. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 27 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimdagi ma‘ruzasi. T.O‘zbekiston, 2019. 48-b.

1.2 Mirziyoyev Sh.M. 2022-yil 22-dekabr kuni Oliy Majlis va O‘zbekiston xalqiga yo‘llagan murojaatnomasidan.

1.3 O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. –Toshkent: O‘zbekiston, 2023. – 40-b.

1.4 O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat-protsessual kodeksi. Rasmiy nashr – O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi. – Toshkent: “Adolat”, 2020. – 672-b.

1.5 O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 18-fevraldagi “O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat hamda Jinoyat-protsessual kodekslariga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida”gi O‘RQ-675-sonli Qonuni.